

At styrkja málsligar førleikar
og skapa luttökumöguleikar

sernám

NÁMSFRÓÐILIG OG SÁLARFRÓÐILIG
RÁÐGEVING

01

Hvat eru másligir førleikar?

02

Kognitivir eginleikar, ið styrkja másligu førleikarnar

03

Hvussu ávirkar hetta lesiførleikarnar?

sernám

NÁMSFRØDLIG OG SÁLARFRØDLIG
RÁÐGEVING

01

Hvat eru málsligir
fórleikar?

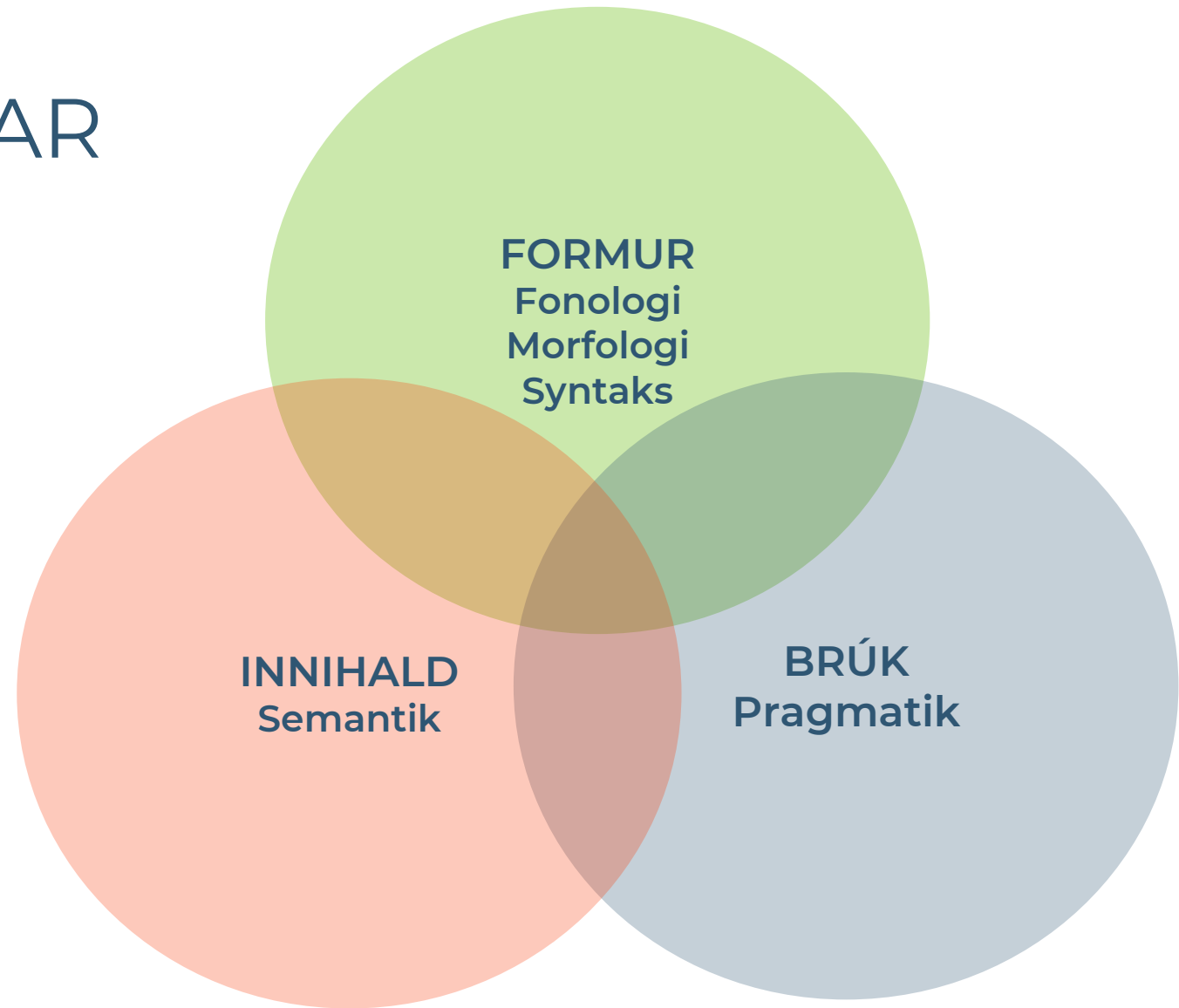

sernám

NÁMSFRÓÐILIG OG SÁLARFRÓÐILIG
RÁÐGEVING

MÁLSLIGIR FØRLEIKAR

- Pragmatik: Samspæl og samskipti
- Semantik: Málkatan og orðfeingi
- Fonologi: Ljóðlæra
- Morfologi: Orðagerð
- Syntaks: Setningsgerð

sernám

NÁMSFRØÐILIG OG SÁLARFRØÐILIG
RÁÐGEVING

LÆRA AT TOSA TOSA FYRI AT LÆRA

sernám

NÁMSFRØDLIG OG SÁLARFRØDLIG
RÁÐGEVING

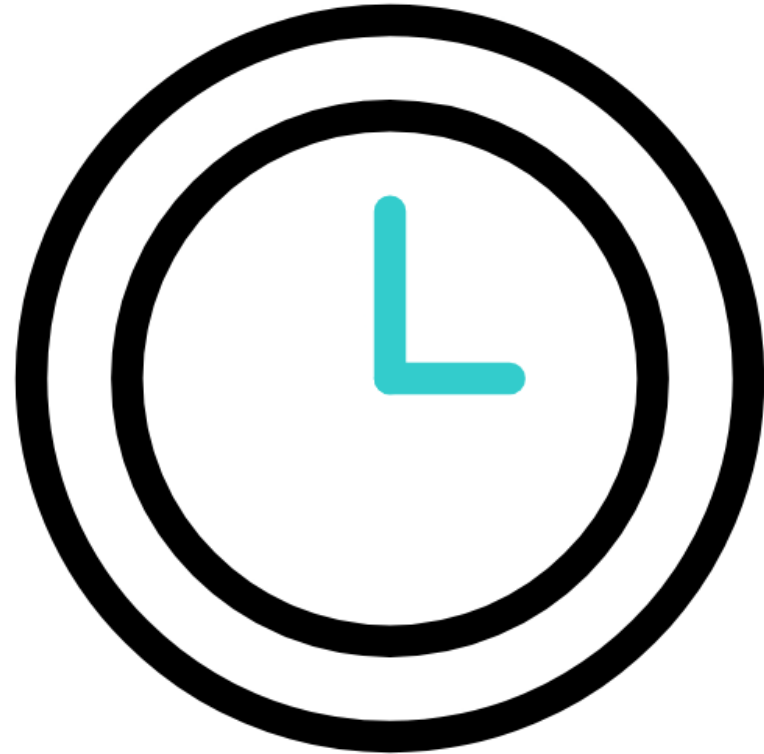
Hugsa um eina positiva **læriuppliving**, har tú lærði ein førleika, sum tú kanst brúka enn tann dag í dag.

- Hvat eyðkendi hesa læriuppliving?
- Hvat gjørði hesa læriupplivingina so væl eydnaða?

sernám

NÁMSFRØDLIG OG SÁLARFRØDLIG
RÁÐGEVING

1/2 minutt

sernám

NÁMSFRØDILIG OG SÁLARFRØDILIG
RÁÐGEVING

Hugsa um eina positiva **læriuppliving**, har tú lærði ein førleika, sum tú kanst brúka enn tann dag í dag.

- Hvat eyðkendi hesa læriuppliving?
- Hvat gjørði hesa læriupplivingina so væl eydnaða?

sernám

NÁMSFRØDLIG OG SÁLARFRØDLIG
RÁÐGEVING

TÁ MAN LÆRDI AT SÚKKLA

- Sita á saðlinum
- Stýra
- Traðka pedalirnar runt
- Halda javnvágini
- Hyggja upp
- Ansa eftir ferðsluni

INNIHALDIÐ

Praktiskt

Eitt sindur í
senn

Lætt at
skilja

Ymiskir mátar

sernám

NÁMSFRÓÐILIG OG SÁLARFRÓÐILIG
RÁÐGEVING

HVUSSU INNIHALDIÐ VERÐUR DEILT

Tengt at onkrum,
sum tann lærandi
hefur tørv á at vita
meira um

Tann lærandi
er aktivt
engageraður

Tann lærandi fær
möguleika fyri venjing
og afturmelding
(feedback)

sernám

NÁMSFRÓÐILIG OG SÁLARFRÓÐILIG
RÁÐGEVING

ØLL LÆRA IKKI VIÐ SOMU FERÐ

sernám

NÁMSFRÓÐILIG OG SÁLARFRÓÐILIG
RÁÐGEVING

02

KOGNITIVIR EGINLEIKAR, IÐ STYRKJA MÁLSLIGU FØRLEIKARNAR

sernám

NÁMSFRØDILIG OG SÁLARFRØDILIG
RÁÐGEVING

MÁLSLIGIR FØRLEIKAR Í HESUM MÁLBÓLKINUM

sernám

NÁMSFRØÐILIG OG SÁLARFRØÐILIG
RÁÐGEVING

MÁLSLIGIR FØRLEIKAR Í HESUM MÁLBÓLKINUM

Seinkað málmenning

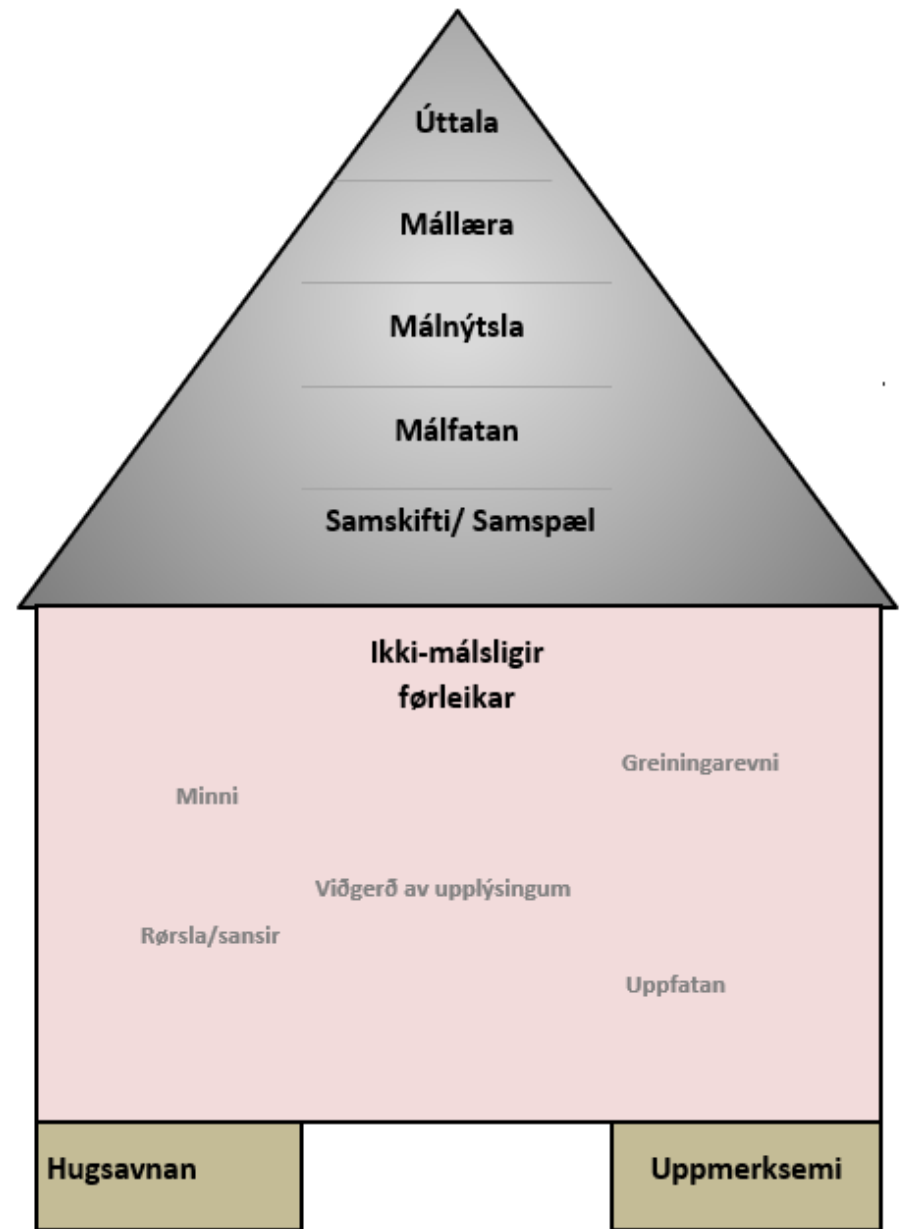

Generellu másligu
fórleikarnir ikki á støði
við javnaldrarnar

sernám

NÁMSFRØÐILIG OG SÁLARFRØÐILIG
RÁÐGEVING

MÁLHÚSIÐ

sernám

NÁMSFRØÐILIG OG SÁLARFRØÐILIG
RÁÐGEVING

KOGNITIVAR PROSESSIR Í ORÐTØKU

sernám

NÁMSFRØDILIG OG SÁLARFRØDILIG
RÁÐGEVING

KOGNITIVAR PROSESSIR Í ORÐTØKU

KATEGORISERING

Bólka okkurt sum
tað sama

sernám

NÁMSFRØDLIG OG SÁLARFRØDLIG
RÁÐGEVING

KOGNITIVAR PROSESSIR Í ORÐTØKU

KATEGORISERING

Bólka okkurt sum
tað sama

KENNA MYNSTUR

Býta merki í, at
nøkur ávís element
regluliga hanga
saman

sernám

NÁMSFRØDILIG OG SÁLARFRØDILIG
RÁÐGEVING

KOGNITIVAR PROSESSIR Í ORÐTØKU

KATEGORISERING

Bólka okkurt sum
tað sama

KENNA MYNSTUR

Býta merki í, at
nøkur ávís element
regluliga hanga
saman

GENERALISERING

Taka felags
eginleikar frá einum
samanhangi yvir í
ein annan.

sernám

NÁMSFRØDLIG OG SÁLARFRØDLIG
RÁÐGEVING

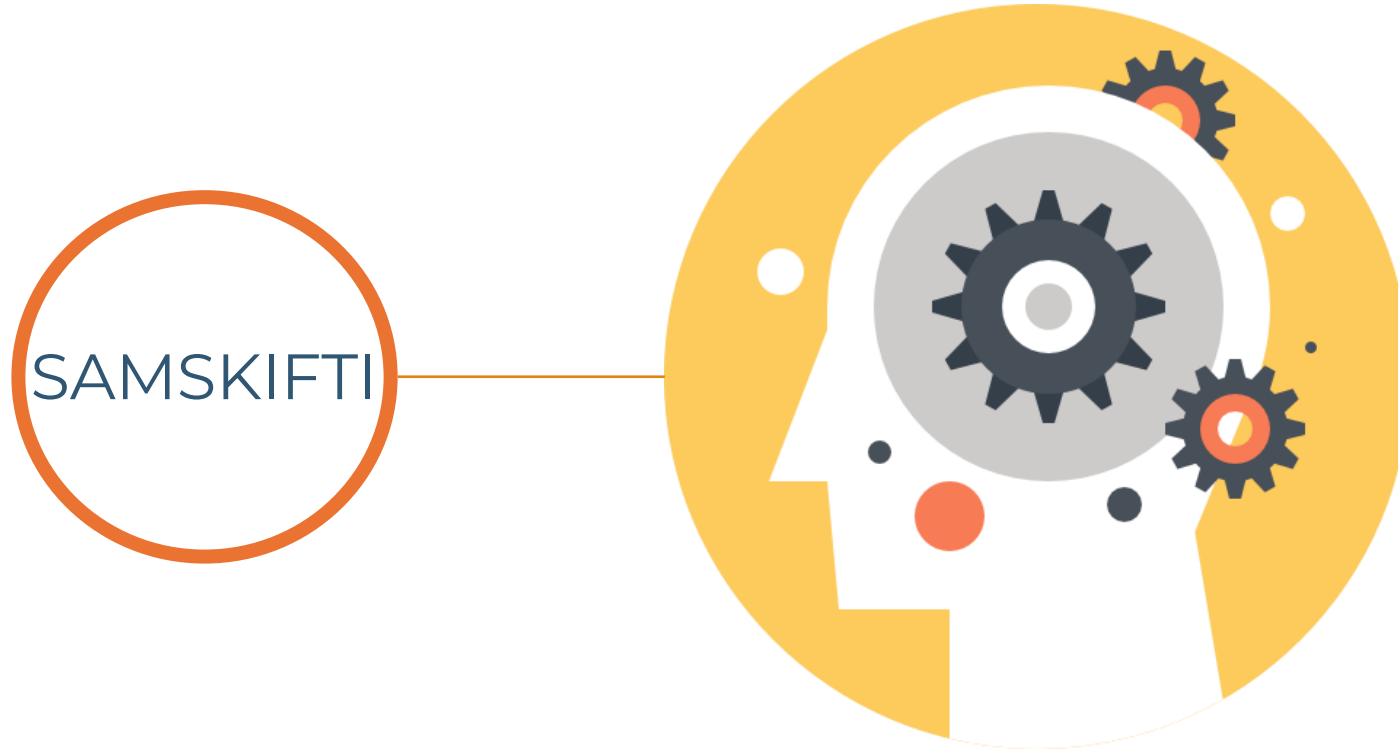
KANN MÁLIÐ HAVA TÝDNING FYRI KOGNITIVA MENNING?

sernám

NÁMSFRØÐILIG OG SÁLARFRØÐILIG
RÁÐGEVING

KANN MÁLIÐ HAVA TÝDNING FYRI KOGNITIVA MENNING?

sernám

NÁMSFRØÐILIG OG SÁLARFRØÐILIG
RÁÐGEVING

KANN MÁLIÐ HAVA TÝDNING FYRI KOGNITIVA MENNING?

sernám

NÁMSFRÓÐILIG OG SÁLARFRÓÐILIG
RÁÐGEVING

KANN MÁLIÐ HAVA TÝDNING FYRI KOGNITIVA MENNING?

sernám

NÁMSFRÓÐILIG OG SÁLARFRÓÐILIG
RÁÐGEVING

LÆRA AT TOSA TOSA FYRI AT LÆRA

sernám

NÁMSFRØDILIG OG SÁLARFRØDILIG
RÁÐGEVING

HVUSSU KUNNU VIT SKAPA LUTTØKUMØGULEIKAR?

- Hvørji krøv setur floksumhvørvið?
- Hvørji krøv setur skúlatilfarið?
- Stuðla undir, so krøvini kunnu røkkast

HVUSSU KUNNU VIT SKAPA LUTTØKUMØGULEIKAR?

Endurtøka

Seta ferðina
niður

Visuellan stuðul

Skriva uppgávurnar
á talvuna

03

Hvussu ávirkar hetta lesiførleikarnar?

LÆRA AT LESA
LESA FYRI AT LÆRA

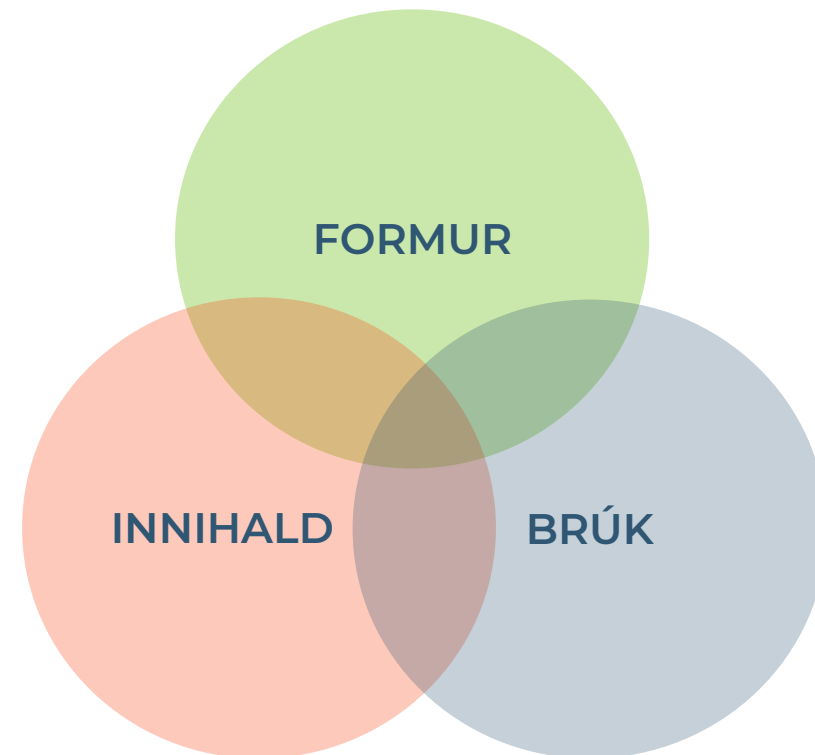
ØLL LÆRA IKKI VIÐ SOMU FERÐ

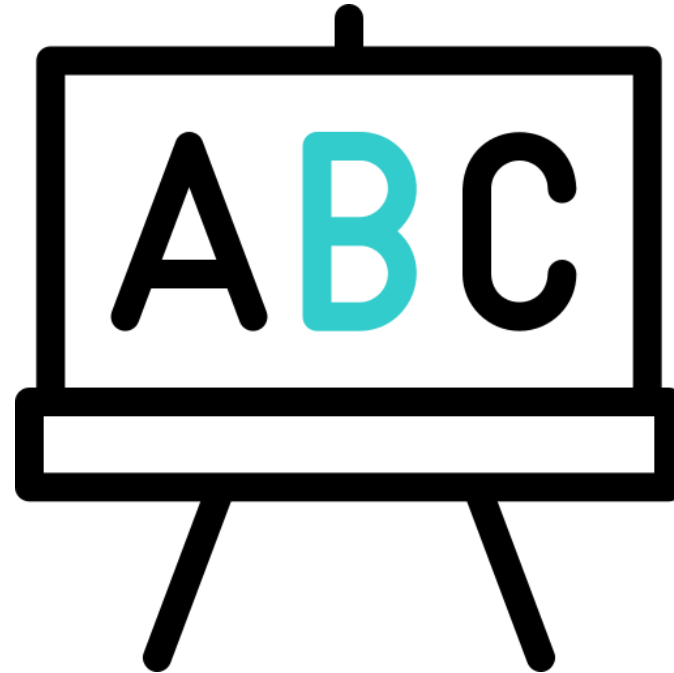
sernám

NÁMSFRÓÐILIG OG SÁLARFRÓÐILIG
RÁÐGEVING

Hvør er másligi aldurin?

LESIMENNING

KOGNITIVAR PROSESSIR Í ORÐTØKU

KATEGORISERING

Bólka okkurt sum
tað sama

KENNA MYNSTUR

Býta merki í, at
nøkur ávís element
regluliga hanga
saman

GENERALISERING

Taka felags
eginleikar frá einum
samanhangi yvir í
ein annan.

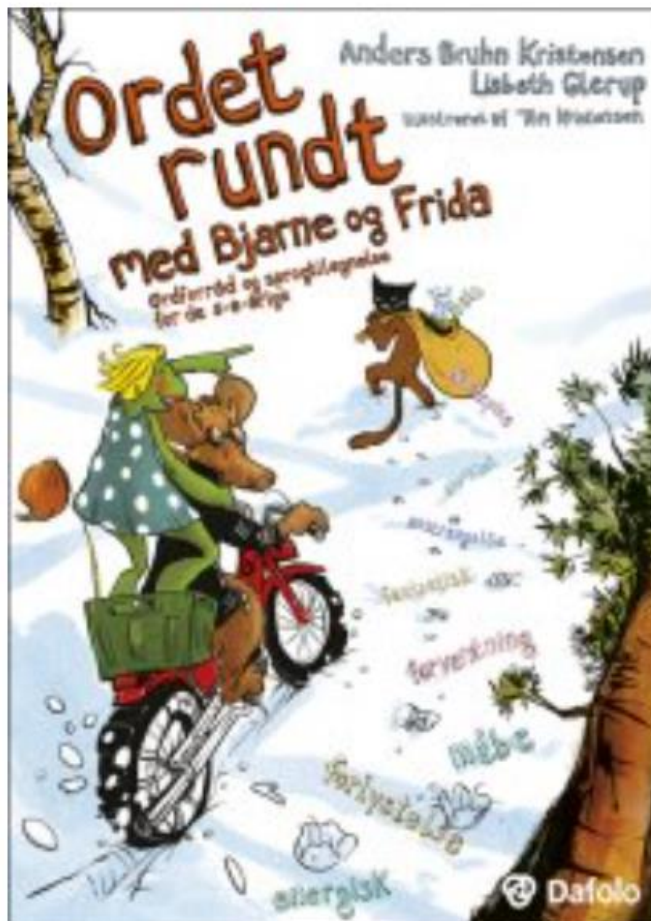
sernám

NÁMSFRØDLIG OG SÁLARFRØDLIG
RÁÐGEVING

MÁLSTIMBRAN Í SKÚLANUM

RUNT UM ORÐIÐ

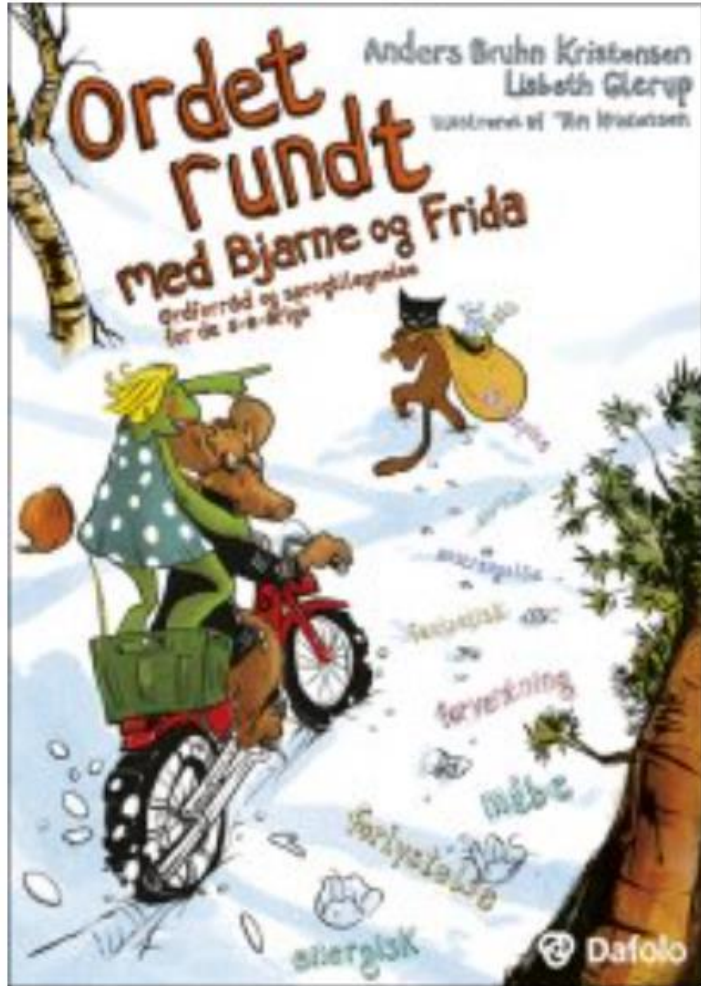
- "Ordet rundt med Bjarne og Frida"
- Lisbeth Glerup & Anders Bruhn Kristensen
- **Málbólkur:**
 - Børn 5-8 ár.

sernám

NÁMSFRÓÐILIG OG SÁLARFRÓÐILIG
RÁÐGEVING

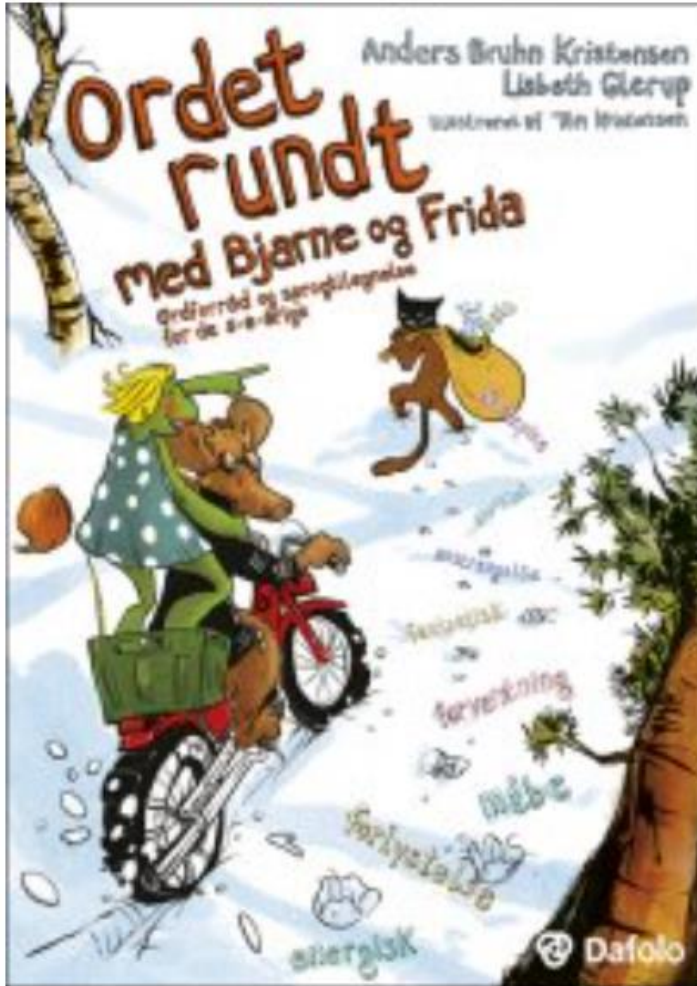
RUNT UM ORÐIÐ

Útgangsstöðin er ein framhaldssøga, sum bindur allar aktivitetir saman.

- Man lesur ein part úr søguni mánadag.
- Síðanier felags samrøða um bókina.

RUNT UM ORÐIÐ

Spurningar til tekstin:

- Hvat halda tit um at....
- Hevði tú havt hug til at.. (okkurt sum hendir í søguni).
- Hví heldur tú at....

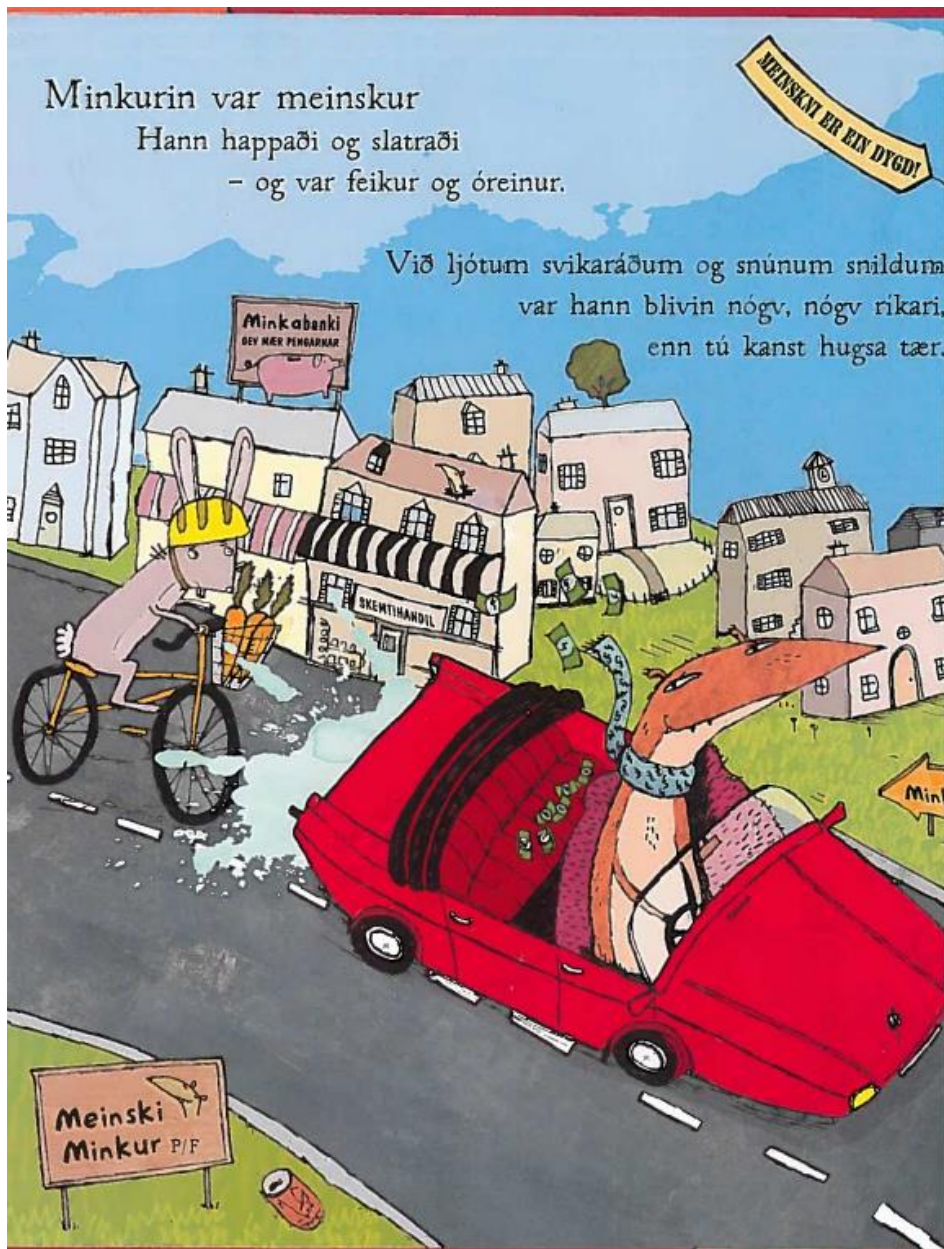
RUNT UM ORÐIÐ

fokusorð

Man arbeiðir við **tveimum** orðum úr tekstinum hvønn dag, mánadag til hósdag.

Orðini frá degnum fyri verða **endurtikin**, áðrenn man arbeiðir við dagsins fokusorðum.

Øll 8 orð endurtakast fríggjadag.

Fokusorð:

“At slatra”

“Svikaráð”

Samrøða:

Felags samrøða um fokusorðini.
Lærarin greiðir frá týdninginum, um
neyðugt.

sernám

NÁMSFRØDLIG OG SÁLARFRØDLIG
RÁÐGEVING

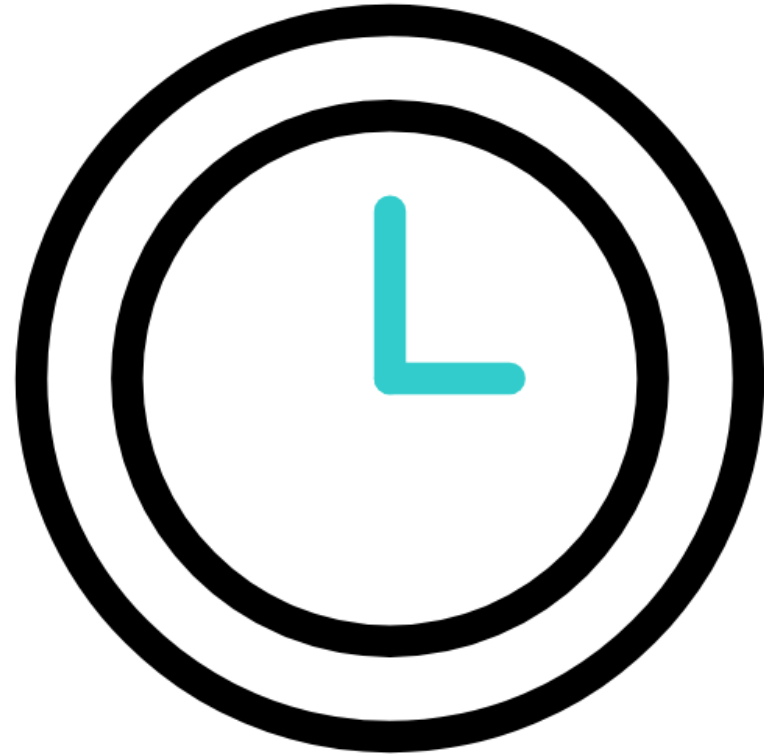
Uppgáva:

Far saman við síðumakkarannum. Fortel hvörjum øðrum hvat tit halda um, at minkurin brúkar *svikaráð* til at gera seg ríkan við.

sernám

NÁMSFRØDLIG OG SÁLARFRØDLIG
RÁÐGEVING

$\frac{1}{2}$ minutt

sernám

NÁMSFRØDILIG OG SÁLARFRØDILIG
RÁÐGEVING

Uppgáfa:

Far saman við síðumakkarannum. Fortel hvörjum öðrum hvað tit halda um, at minkurinn brúkar *svikaráð* til at gera seg ríkan við.

sernám

NÁMSFRØDLIG OG SÁLARFRØDLIG
RÁÐGEVING

NÆR SLATRI EG?

Tá tit halda, at tað eg sigi er
at slatra, rópa tit
“AT SLATRA!”

Tá tit halda, at tað eg sigi
ikki er at slatra, rópa tit
“IKKI AT SLATRA!”

sernám

NÁMSFRØÐILIG OG SÁLARFRØÐILIG
RÁÐGEVING

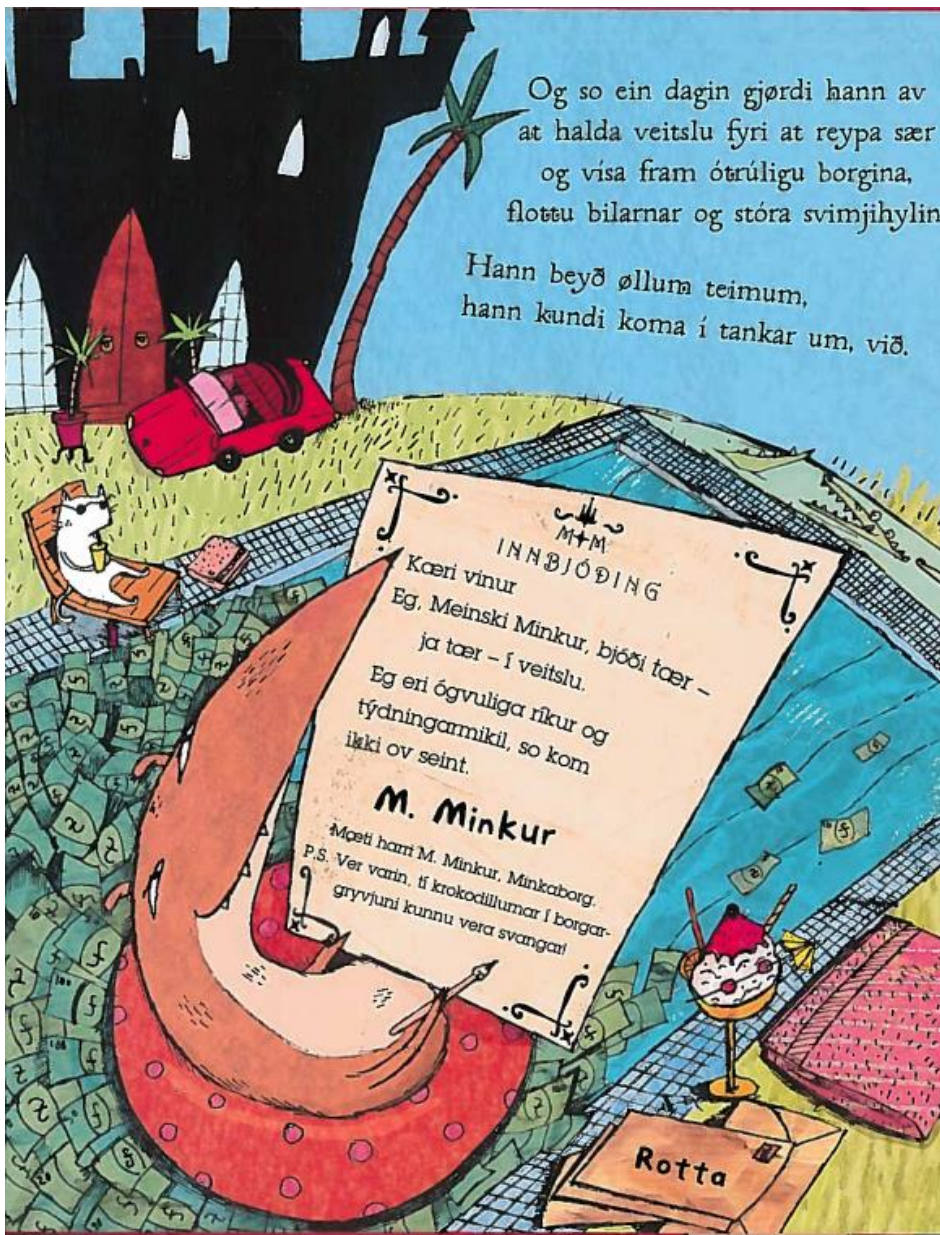
Eg sigi fyri øllum í flokkinum, at Sørin pissaði í buks, tá eg var og vitjaði hann í gjár.

Eg sigi fyri garðvaktini, at nakrir dreingir gera fortreð við Jan.

Eg sigi fyri øllum gentunum, at Ida er bangin fyri myrkrinum og ikki torir at sova í sínum egna kamari.

Fokusorð:

“At reypa sær”

Felags samrøða:

Hvat man orðið merkja?

Aktivitetur:

Fortel eitt reyp fyri síðumakkar anum.

Fortel okkurt, sum ikki er reyp, fyri síðumakkar anum.

sernám

NÁMSFRØDLIG OG SÁLARFRØDLIG
RÁÐGEVING

ÖNNUR DØMI UM AKTIVITETIR

- Leiti eftir myndum, sum vísa forkusorðið, á iPad'i ella teldu.
- Velji vakrastu myndina og vísi fram fyri hinum.
- Brúki fokusorðið, t.d. "hetta er tann flottasti *sjónarringurin*, sum vit funnu"

sernám

NÁMSFRØDLIG OG SÁLARFRØDLIG
RÁÐGEVING

ÖNNUR DØMI UM AKTIVITETIR

Prát um eignar royndir út frá fokusorðinum.

Til dæmis:

Nær ert tú *komin fyrri teg?*

Hvat feilti tú/hvat var galið?

Hvussu langa tíð tók tað, áðrenn tú *komst fyrri teg?*

sernám

NÁMSFRØDLIG OG SÁLARFRØDLIG
RÁÐGEVING

ÖNNUR DØMI UM AKTIVITETIR

Um talan er um eitt meginhugtak,
kunnu börnini nevna undirhugtøk.

sernám

NÁMSFRØDILIG OG SÁLARFRØDILIG
RÁÐGEVING

ÖNNUR DØMI UM AKTIVITETIR

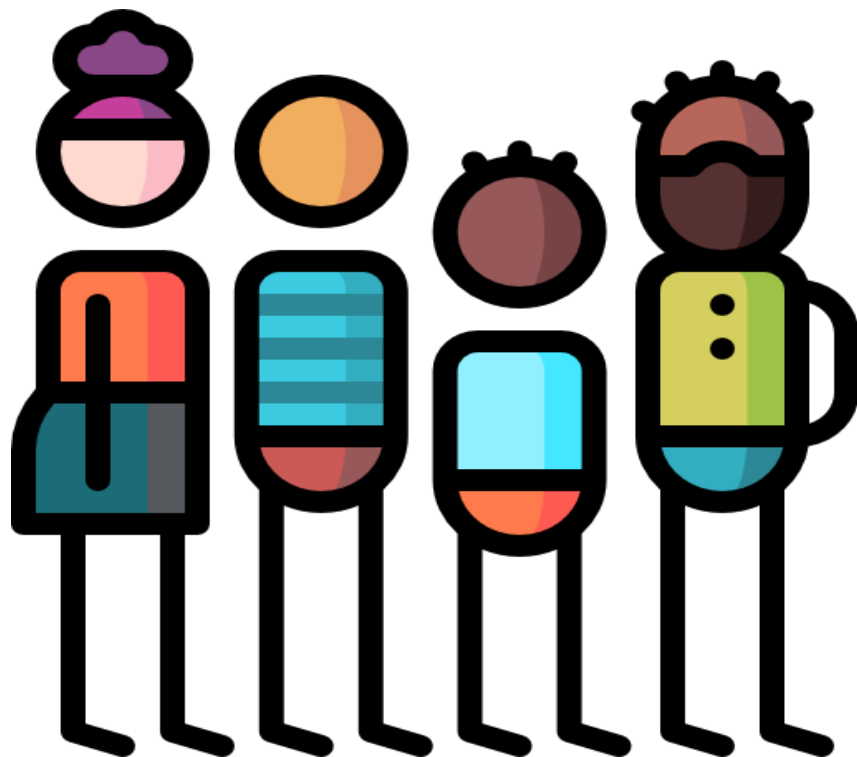
Um talan er um eitt meginhugtak,
kunnu börnini nevna undirhugtøk.

Um fokusorðið til dæmis er *starvsfólk*:

- Hvussu eita starvsfólkini í einum barnagarði, sjúkrahúsi, handli, skúla, bussi, bóndagarði, sjónleikarhúsi, o.s.fr.
- Næmingarnir kunnu eisini greiða frá, hvar fólk úr egnari familju eru starvsfólk.

ÖNNUR DØMI UM AKTIVITETIR

Um tað ber til at gera fokusorðið, so kann man gera tað í flokkinum.

Til dømis at øll stilla seg á rað, um *rað* er fokusorð, øll gána ella mala runt og blíva í ørviti, o.s.fr.

sernám

NÁMSFRØDLIG OG SÁLARFRØDLIG
RÁÐGEVING

SAMRØÐA UM TEKSTIN

Gjøgnum vikuna kann man eisini samrøða um, hvat man heldur fer at henda frameftir í bókini.

Dømi: Høvuðspersónurin keypir tað og tað. Hvat annað heldur tú at hann fer at fáa brúk fyri til sína ætlan?

Ella: Hvat halda tit fer at henda tá....

Tá man hevur arbeitt við fokusorðum og spurningum til tekstin alla vikuna, **so taka samanum:**

- Hvat halda tit er tað týdningarmiklasta, sum er hent í hesum partinum?

AT STIMBRA UNÐANFØRLEIKAR TIL LESING OG SKRIVING

Talumál

Orðfeingi

At skilja sögur

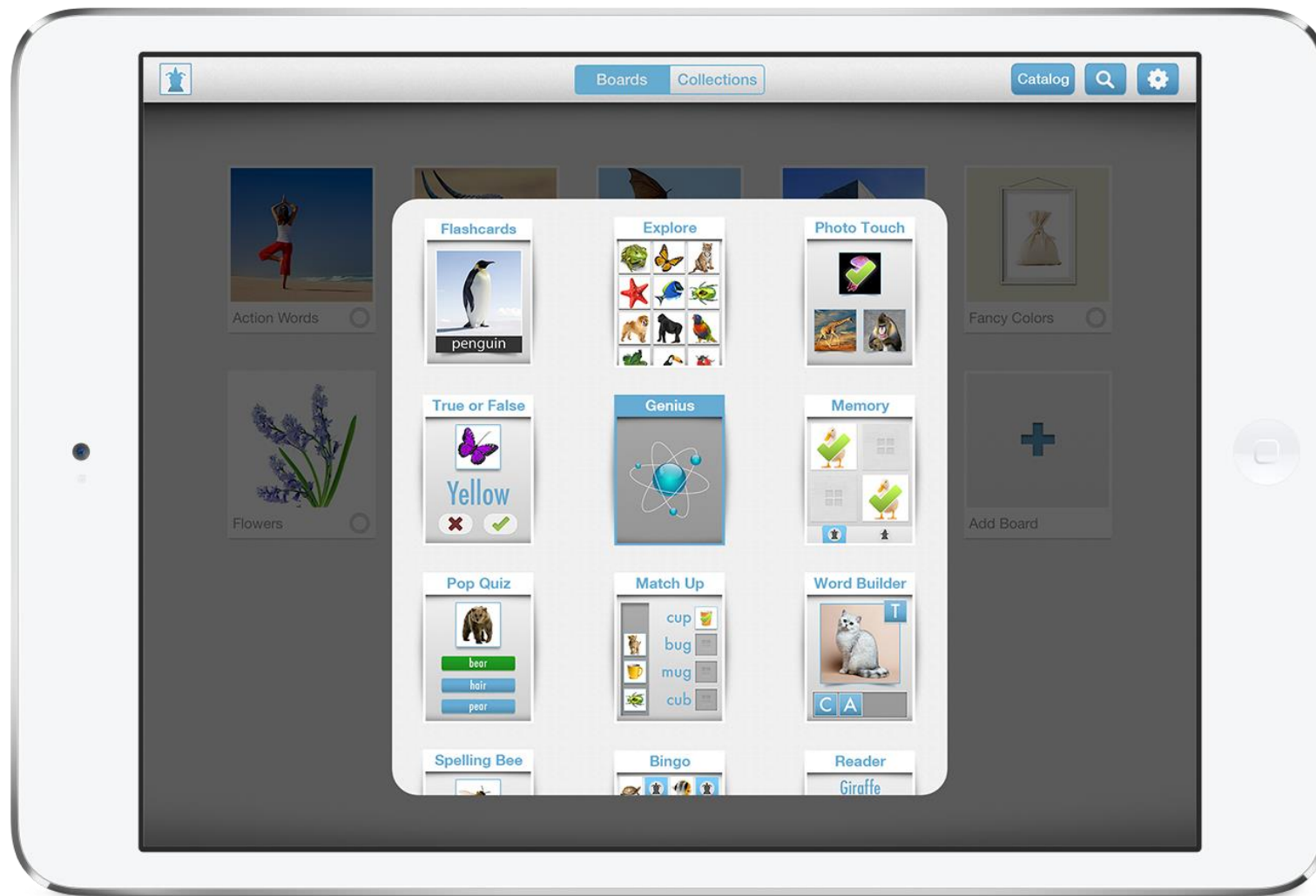
Akademískt mál

Bókstavakunnleika

Fonologískt uppmerksemi

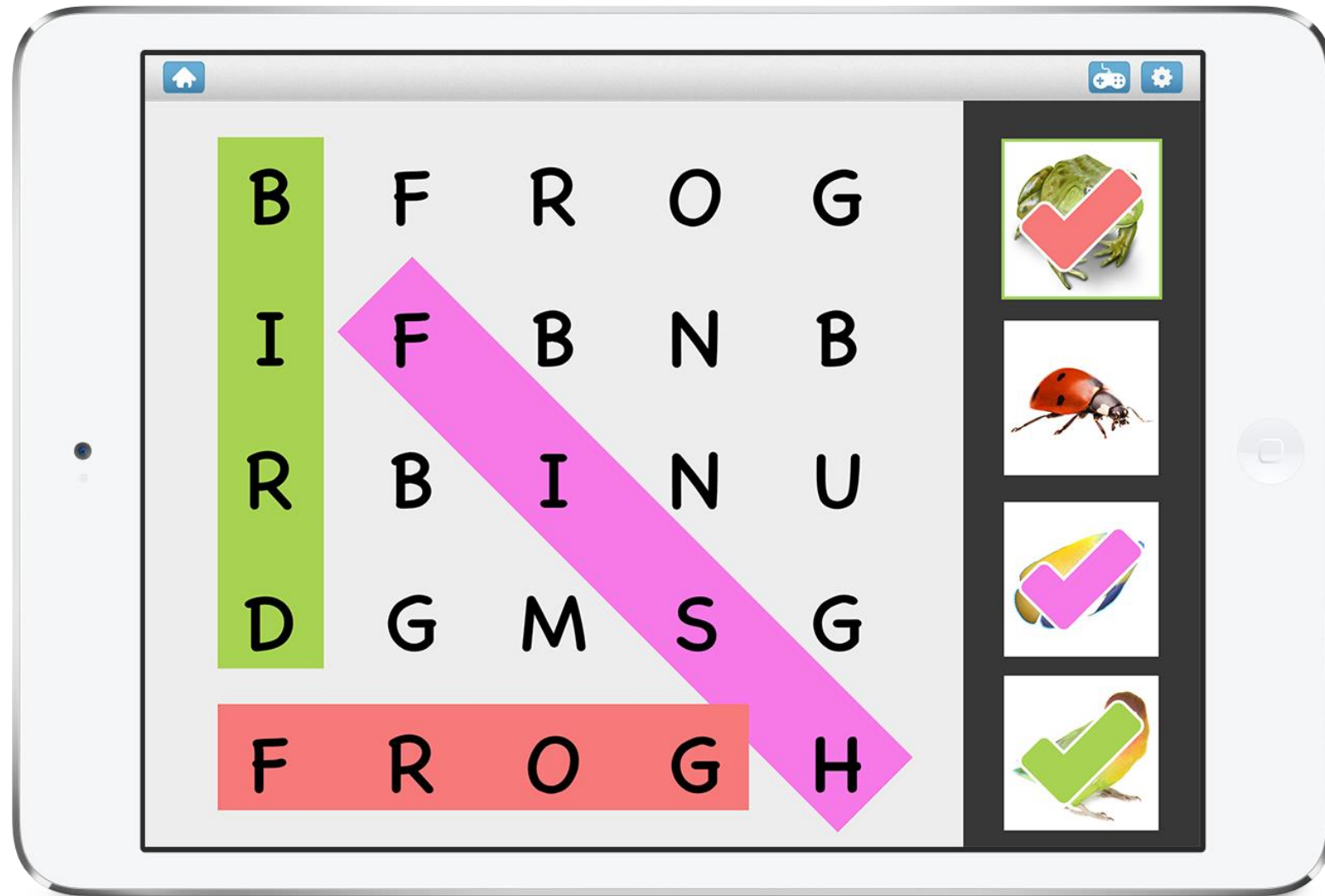
BITSBOARD

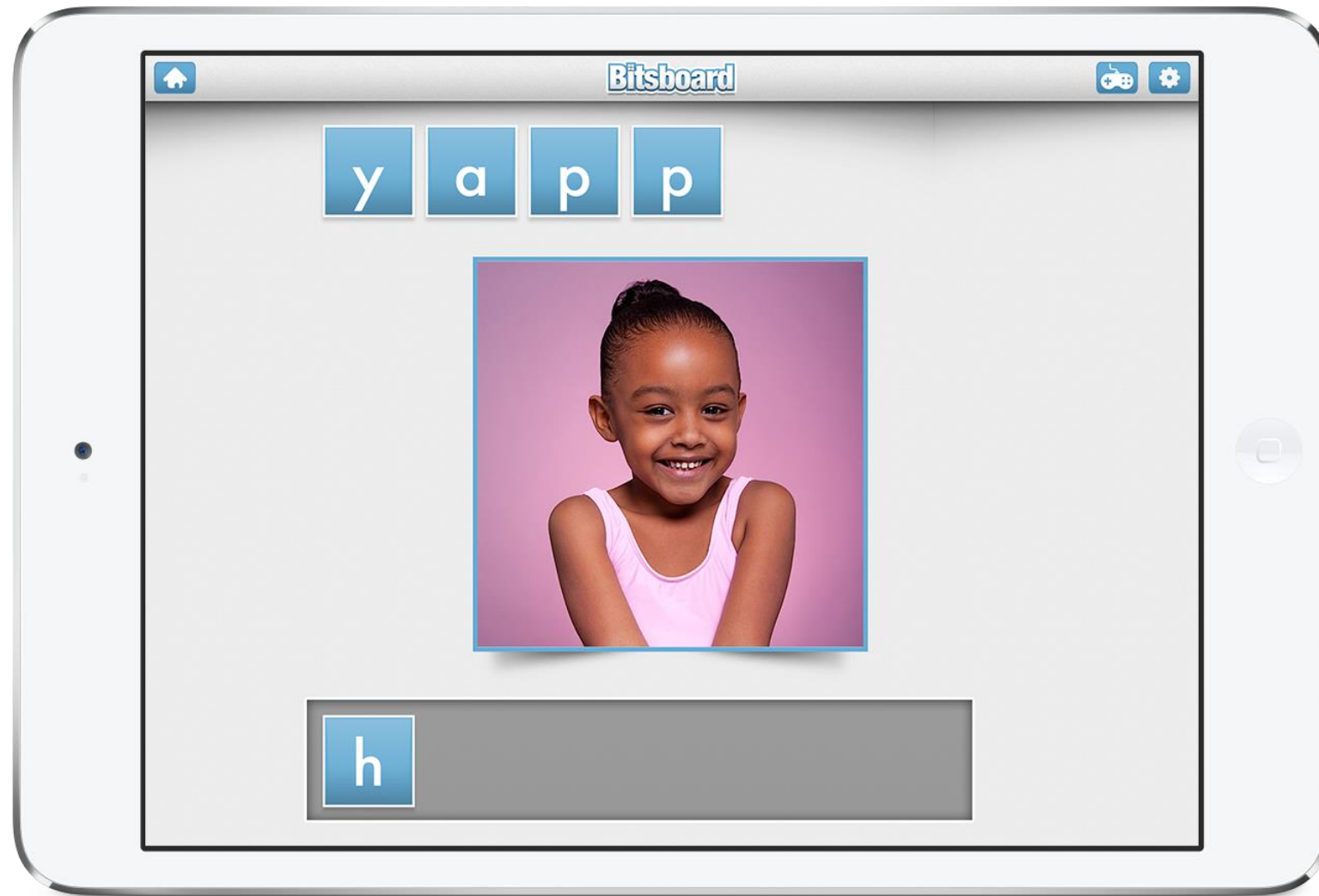
sernám

NÁMSFRÓÐILIG OG SÁLARFRÓÐILIG
RÁÐGEVING

BITSBOARD

BITSBOARD

LUTTØKUMØGULEIKAR

Kunnu vit kompensera fyri manglandi lesiførleikar?

VOICE DREAM READER & SCANNER:

Skannar og lesur upp á føroyskum.

<https://www.lesa.fo/filmar/>

EDGE:

Lesur upp, kann broyta skriftstødd, býta í stavilsir, vísa piktogrammir o.a.

[Tjek indkøbslisten: Priserne er steget i supermarkedet | Penge | DR](#)

sernám

NÁMSFRØDLIG OG SÁLARFRØDLIG
RÁÐGEVING

SAMANUMTØKA

TAKIÐ STØÐI Í MÁLSLIGA ALDRINUM

Krøv og stuðul í skúlanum skulu tillagast málsliga aldrinum hjá barninum.

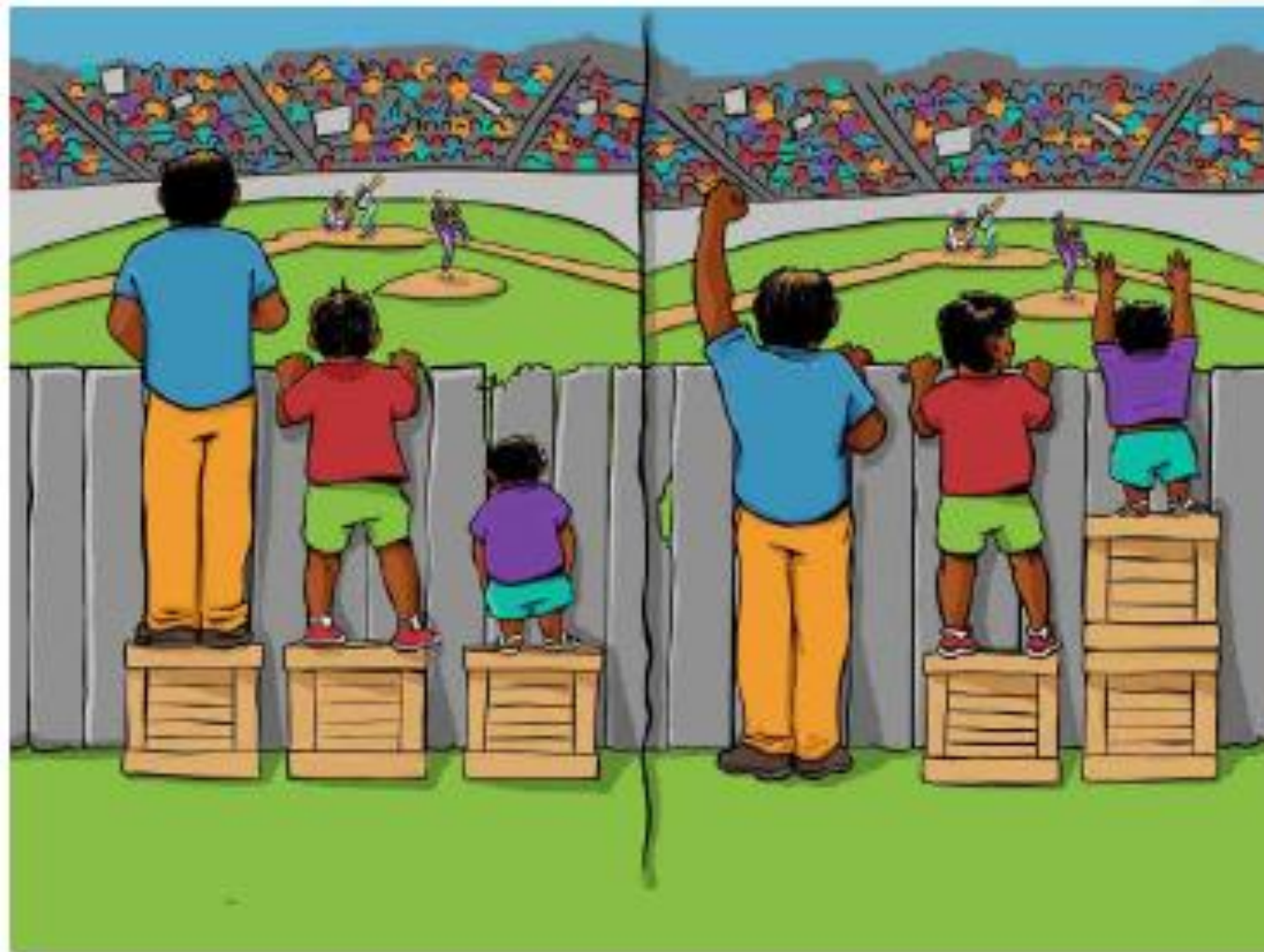
ARBEIÐIÐ VIÐ MÁL MENNING OG ORÐFEINGI

Tað er grundin undir góðum másligum og skrivligum førleikum

ENDURTØKUR

Neyðugt er við nógvum endurtøkum, tá ið vit skulu læra nýggjar førleikar.

TAKK FYRI OKKUM

sernám

NÁMSFRÓÐILIG OG SÁLARFRÓÐILIG
RÁÐGEVING